

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2381

Vragen van het lid **Klink** (VVD) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *het bericht «Oeganda scherpt anti-homowetten nog verder aan, jezelf lhbti+ noemen al strafbaar»* (ingezonden 24 maart 2023).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Buitenlandse Zaken) en van Minister **Schreinemacher** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 19 april 2023).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Oeganda scherpt anti-homowetten nog verder aan, jezelf lhbti+ noemen al strafbaar»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat vindt u ervan dat het Oegandese parlement, naast alle andere strenge anti-homowetten in Oeganda, nu met een overweldigende meerderheid een wet heeft aangenomen die het illegaal maakt voor mensen om te verklaren dat ze lhbti+'er zijn?

Antwoord 2

De aanneming van de zogenaamde anti-homowet door het parlement van Oeganda is zeer teleurstellend. Hoewel de exacte inhoud van de wet vooralsnog niet bekend is, is het duidelijk dat deze ingaat tegen de fundamentele mensenrechten. De wet is overigens nog niet van kracht zolang deze niet is getekend door de president.

Vraag 3

Wat vindt u van het toenemende anti-homosentiment onder veel Oegandezen, die vinden dat lhbti+'ers de traditionele waarden van het land bedreigen? Wat vindt u ervan dat op sociale media complottheorieën worden verspreid

¹ Volkskrant, 21 maart 2023, «Oeganda scherpt anti-homowetten nog verder aan, jezelf lhbti+ noemen al strafbaar», <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/oeganda-scherpt-anti-homowetten-nog-verder-aan-jezelf-lhbti-noemen-al-strafbaar~bba6c126/>.

die internationale krachten ervan beschuldigen homoseksualiteit in Oeganda te promoten?

Antwoord 3

Het kabinet is bezorgd dat het debat over de anti-lhbtqi+ wet heeft geleid tot toenemende dreiging voor de lhbtqi+ gemeenschap. Hierbij is sprake van veel desinformatie, waarbij bijvoorbeeld homoseksualiteit en pedofilie met elkaar vermengd worden, of dat er sprake zou zijn van «*recruitment*», met buitenlandse steun. Deze desinformatie creëert een sfeer waarin emoties hoog oplopen en de dreiging voor de lhbtqi+ gemeenschap, maar ook organisaties die zich inzetten voor betere seksuele voorlichting en preventie en behandelen van hiv, toeneemt. Door een gebrek aan feiten in de discussie worden dat soort activiteiten bestempeld als promotie van homoseksualiteit.

Vraag 4

Welke acties heeft het kabinet ondernomen om de mensenrechtensituatie in Oeganda, waaronder de fundamentele rechten van lhbtqi+'ers, te verbeteren sinds de beantwoording van de vragen van het lid Klink (VVD) op 22 december 2022?²

Antwoord 4

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft publiekelijk de zorgen uitgesproken over deze wet en de president opgeroepen de wet niet te ondertekenen. Daarnaast heeft de Nederlandse ambassade in Kampala bij vertegenwoordigers van de Oegandese overheid voor en na aanneming van de wet door het parlement zorgen overgebracht over het wetsvoorstel.

Nederland heeft als co-voorzitter van de internationale diplomatiwerkgroep binnen de Equal Rights Coalition, de ontwikkelingen in Oeganda het afgelopen jaar tweemaal geagendeerd om de situatie onder de aandacht van andere landen te brengen: in augustus 2022 en op 20 maart jl. Tijdens deze bijeenkomsten hebben Oegandese lhbtqi+ organisaties de Equal Rights Coalition-leden gebriefd over de ontwikkelingen t.a.v. wetgeving, discriminatie en geweld tegen lhbtqi+ personen in Oeganda en wat hun aanbevelingen aan de internationale gemeenschap waren. Hier komt ook duidelijk het door Nederland gehanteerde principe «*nothing about them, without them*» naar voren: diplomatieke acties op mensenrechtengebied dienen altijd te gebeuren in consultatie met de lokale gemeenschappen die het betreft, in dit geval lhbtqi+ organisaties en personen.

Het Nederlandse kabinet heeft binnen de EU aangedrongen op gezamenlijke druk op de Oegandese regering om niet in te stemmen met deze wet, onder andere via de Mensenrechtenambassadeur die de situatie in Oeganda samen met Duitsland heeft geagendeerd bij haar Europese collega's. Ook heeft de Mensenrechtenambassadeur zich in lijn met de verklaring van de VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten uitgesproken over de voorgenomen wetgeving. Tevens is er sprake van een gecoördineerde aanpak met gelijkgezinde partners en de VN (UNAIDS) in Oeganda voor het monitoren van zorgwekkende situatie van oplopend geweld en toenemende angst; de steun aan de lhbtqi+ gemeenschap; het zorgdragen voor gelijke toegang tot gezondheidszorg en SRGR; en outreach naar Afrikaanse politieke leiders en instituten zoals de Afrikaanse Unie.

Hierbij hield Nederland rekening met de voorkeur van de lhbtqi+ gemeenschap in Uganda voor stille diplomatie. Daarnaast houdt de Nederlandse ambassade in Kampala nauw contact met de lhbtqi+ gemeenschap en mensenrechtenorganisaties, luistert naar hun zorgen, nodigt hen uit voor relevante publieke evenementen en ondersteunt hen diplomatiek waar mogelijk. Helaas hebben deze inspanningen uiteindelijk niet kunnen voorkomen dat het Oegandese parlement deze wet toch aannam.

² Aanhangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 1118.

Vraag 5

Ontvangt de Oegandese regering, via Nederlandse dan wel Europese gelden voor ontwikkelingssamenwerking, steun voor lhbti+’ers in Oeganda? Zo ja, op welke manier en wanneer bent u van plan dit onder de aandacht te brengen bij uw collega Ministers in Europa?

Antwoord 5

Nee. De steun voor de positie van lhbtiq+ wordt gekanaliseerd via het maatschappelijk middenveld en multilaterale instellingen. Er is dus geen directe financiering van de Oegandese overheid omtrent de steun voor de lhbtiq+ -gemeenschap.

Vraag 6

Heeft u in uw bezoek aan Oeganda in februari 2022 ook nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het recht van Oegandezen om je te identificeren als lhbti+’er in het gesprek met de Oegandese Minister van Buitenlandse Zaken en/of in het gesprek tijdens zijn bezoek aan Den Haag in oktober 2022? Zo ja, wat was de reactie van de Oegandese Minister?

Antwoord 6

De krimpende maatschappelijke ruimte, en toenemende druk op mensenrechtenverdedigers waren onderwerpen die geagendeerd zijn tijdens het bezoek van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking tijdens haar bezoek aan Oeganda. Bijvoorbeeld in ontmoetingen met mensenrechtenverdedigers en in de gesprekken met de premier Nabbanja en de Minister van Buitenlandse Zaken Odongo. Dit ging niet specifiek over één thema, omdat een brede groep van organisaties, actief op een breed scala aan onderwerpen, hiermee te maken had.

Vraag 7

Is het kabinet dan wel de ambassade in contact getreden met de Oegandese regering naar aanleiding van deze aangenomen wet? Zo ja, wat is er uit dit contact voortgekomen? Zo nee, bent u bereid dit zo snel mogelijk te doen?

Antwoord 7

Ja. Zie antwoord op vraag 4.

Vraag 8

Wat zijn de mogelijkheden voor het kabinet om actie te ondernemen in nationaal en internationaal verband, met als doel de fundamentele rechten van lhbti+’ers in Oeganda te beschermen? Welk signaal kunt u afgeven in internationaal verband en/of op bilateraal niveau om dit beleid te ontmoedigen?

Antwoord 8

Gezamenlijk optrekken, bij voorkeur met een groep landen die samen verschillende regio’s in de wereld vertegenwoordigen, is vele malen effectiever dan wanneer een land dat alleen doet. Nederland heeft als co-voorzitter van de internationale diplomatiwerkgroep binnen de Equal Rights Coalition, de situatie in Oeganda actief gevolgd en ziet deze coalitie en de Europese Unie als de primaire samenwerkingsverbanden om tot gezamenlijke diplomatieke acties te komen. Zie tevens het antwoord op vraag 4. In nationaal verband volgt de Nederlandse ambassade in Kampala de kwestie nauwgezet, onderhoudt contact met verschillende relevante Oegandese ngo’s en ondersteunt hen financieel en politiek in hun strijd voor gelijke rechten voor homoseksuelen. Daarnaast heeft de Nederlandse ambassade in Kampala nauw contact met de lhbtiq+-gemeenschap zelf, luistert naar hun zorgen en overlegt met hen over de aanpak die volgens hen het beste werkt. Ook zal de Nederlandse steun aan rechtshandavingsprogramma’s in Oeganda worden heroverwogen.

Vraag 9

Hoe verhouden de overige activiteiten, naast de reguliere felicitaties, die het Ministerie van Buitenlandse Zaken onderneemt in het kader van het 30 jarig bestaan van de ambassade in Kampala zich tot deze schending van fundamentele mensenrechten? Bent u bereid deze acties niet (meer) te onderne-

men of hier een wezenlijk andere invulling aan te geven, waarbij de fundamentele mensenrechten in Oeganda centraal staan?

Antwoord 9

Er zijn geen specifieke activiteiten voorzien rond het 30 jarig bestaan van de ambassade in Kampala. Aandacht geven aan mensenrechten is iets wat de ambassade doorlopend blijft doen.

Vraag 10

Hebben vertegenwoordigers namens de Nederlandse overheid contacten met de Oegandese regering en/of parlementsleden die dit beleid hebben geïntroduceerd? Zo ja, bent u het eens dat deze relaties per direct verbroken moeten worden?

Antwoord 10

De wet is het initiatief van een vertegenwoordiger van de oppositie, Asuman Basalirwa van de JEEMA partij. De ambassade heeft geen contacten met hem. De ambassade zal doorgaan met het onderhouden van contacten met de regering over een veelvoud aan onderwerpen, waaronder de zorgen over de nieuwe anti-lhbtqi+ wet.

Vraag 11

Bent u naar aanleiding van deze berichtgeving bereid OS-gelden aan Oeganda stop te zetten? Zo ja, per wanneer? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 11

Op dit moment is de wet nog niet bekrachtigd door de president. Indien de wet ondertekend wordt, dan zal dat naar alle waarschijnlijkheid consequenties hebben, onder andere voor onze inzet op de rechtstaatontwikkeling. Volledig stoppen met OS zou ongewenste consequenties hebben. Het zou bijvoorbeeld ook een einde betekenen aan de steun aan maatschappelijke organisaties die mede opkomen voor lhbtqi+ rechten.